

Water spiegel

**‘Regionale
ruimtelijke puzzels
samen leggen met
stakeholders’**

Jaap Smit, voorzitter IPO

Het drinkwater- paspoort van...

AANTAL GLAZEN KRAANWATER PER DAG:

4.

OP HET GEBIED VAN DRINKWATER BEN IK TROTS OP:

dat iedereen in Nederland toegang heeft tot schoon en gezond drinkwater.

MIJN SPEERPUNT VOOR HET WATERBELEID IS:

water is een eerste levensbehoefte voor mens, dier en planten en dus ook essentieel voor de voedselproductie. Beschikbaarheid van zoet water heeft hoge prioriteit omdat mens, dier, bodem en planten daarvan afhankelijk zijn. Verzilting moet worden tegengegaan. Waterbeheer en waterberging heeft wat BBB betreft voorrang in beleid en uitvoering en ik wil mensen stimuleren om minder tegels en meer groen in hun tuinen te zetten.

ALS IK AAN DRINKWATER DENK, DAN:

krijg ik dorst.

Naam: Caroline van der Plas

Functie: Tweede Kamerlid voor BBB

Leeftijd: 55

'Regionale ruimtelijke puzzels samen met stakeholders leggen'

Voorzitter IPO, Jaap Smit, over wat de provincies nodig hebben om de uitvoering van Rijksprogramma's, zoals de woningbouwplannen, de Nationale Omgevingsvisie Extra en het Nationaal Programma Landelijk Gebied uit te voeren.

6

Waterbeschikbaarheid

Marleen van der Velden (Brabant Water) en Wout Kompagnie (Waterbedrijf Groningen): 'Stijgende vraag en een beperkt aanbod'.

14

Water vasthouden

Professor Marijke Huysmans over een klimaatrobuust watersysteem en wat Nederland op dit gebied van Vlaanderen kan leren.

20

'Activiteiten aan maaiveld hebben groot effect op grondwater'

Ecohydrologie-specialisten Gijsbert Cirkel en Ruud Bartholomeus van KWR Water Research Institute over de relatie tussen een gezonde bodem en grondwater, in het kader van de nieuwe Europese Bodemstrategie.

24

Verder in dit nummer

Kort nieuws 4 – Drinkwaterbeeld: WMD Drinkwater 5 – Den Haag 11 – Duurzaam: Dunea 12

De drinkwaterplek van Toan Nguyen 18 – Kort nieuws 23 – Achterspiegel 28

VIVIENNE FRANKOT BENOEMD TOT BESTUURDER WMD

Op voordracht van de raad van commissarissen (RvC) hebben de aandeelhouders van drinkwaterbedrijf WMD (Drenthe) Vivienne Frankot benoemd tot directeur-bestuurder.

Frankot studeerde tot 1997 aan de Rijksuniversiteit Groningen en rondde daar de studies Bedrijfskunde, Bedrijfseconomie en de postdoctoraal Register Accountant met succes af. In 2018 kwam ze in dienst bij WMD als manager Financiën en Control. Sinds september 2022 vervulde ze de rol van interim-bestuurder bij WMD. Frankot: 'WMD bestaat dit jaar 85 jaar: samen met alle WMD'ers zet ik me ervoor in dat er nu en in de toekomst schoon en veilig drinkwater uit de kraan blijft komen voor onze klanten. Maar daar hebben we hulp bij nodig. Van de landelijke overheid, de provincie, de gemeenten, de waterschappen en de inwoners van Drenthe.'

VEWIN PUBLICEERT TARIEVENOVERZICHT 2023

Vewin heeft het Tarievenoverzicht 2023 gepubliceerd. Samen met de drinkwaterbedrijven is een compleet overzicht samengesteld van de geldende tarieven voor aansluiting en levering van drinkwater in Nederland per 1 januari 2023.

Het gemiddelde drinkwatertarief bedraagt in 2023 € 1,62 per m³ drinkwater, tegen € 1,39 in 2022 (+16,9%). De tarieven variëren tussen € 1,28/m³ en € 2,24/m³. Inclusief de verbruiksbelastingen (btw en Belasting op Leidingwater) bedraagt het gemiddelde drinkwatertarief in 2023 € 2,19 per m³, tegen € 1,91 in 2022 (+14,7%).

Volgens de Drinkwaterwet moeten de tarieven voldoen aan een aantal eisen. Ze moeten kostendekkend en transparant zijn en mogen niet discrimineren.

Een nieuw productiestation voor twee drinkwaterbedrijven

De bouw van een nieuwe drinkwaterfabriek in Beilen op terrein van WMD Drinkwater is een prachtig voorbeeld van een samenwerking tussen twee drinkwaterbedrijven. Helemaal klaar is de fabriek nog niet. In juni is de oplevering. In september stroomt mogelijk voor het eerst drinkwater vanuit Beilen naar klanten van Vitens in het grensgebied van Drenthe en Friesland. In september ziet het terrein rondom de fabriek er een stuk groener uit. WMD maakt er natuur van. De burens van WMD denken daarin mee.

Voorzitter IPO, Jaap Smit, over wat de provincies nodig hebben om de uitvoering van Rijksprogramma's zoals NOVEX en NPLG in goede banen te leiden.

‘Regionale
ruimtelijke puzzels
samen met stake-
holders leggen’

De rijksoverheid legt bij de provincies een grote verantwoordelijkheid neer voor de uitwerking en implementatie van rijksbeleid, zoals de woningbouwplannen, de Nationale Omgevingsvisie Extra (NOVEX) en het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Hoe kijken de provincies aan tegen deze uitdaging? Voorzitter Jaap Smit van IPO over wat de provincies nodig hebben om dit in goede banen te leiden.

Ruimte is schaars in Nederland, waardoor scherpe keuzes moeten worden gemaakt in grondgebruik. Tegelijkertijd neemt de druk op onder- en bovengrond steeds verder toe. Er moeten nieuwe woningen worden gebouwd en er is ruimte nodig voor onder andere verduurzaming van de landbouw, natuurontwikkeling, klimaatadaptatie, de energietransitie en de drinkwatervoorziening. Nederland robuust en duurzaam inrichten is een uitdagende puzzel, die vraagt om keuzes, slimme combinaties en innovaties: niet alles kan altijd en overal.

Provincies 'in the lead'

De taak om deze belangen tegen elkaar af te wegen lag voorheen grotendeels bij de gemeenten. Maar inmiddels overstijgen de opgaven steeds vaker het gemeentelijk schaalniveau. Het Rijk heeft daarom besloten de regie in de

ruimtelijke ordening terug te pakken. Daartoe is een aantal programma's vastgesteld met ruimtelijk structurerende keuzes ten aanzien van nationale opgaven. De bedoeling van de rijksoverheid is dat de provincies aan de hand van deze Rijksprogramma's de ruimtelijke regie gaan voeren. Zij moeten op basis van een nationaal startpakket voor hun eigen grondgebied een 'ruimtelijke puzzel' gaan leggen.

Hoe kijken de provincies aan tegen deze uitdaging, wat hebben ze nodig om dit in goede banen te leiden? Jaap Smit, voorzitter Interprovinciaal Overleg (IPO): 'Er ligt inderdaad veel op ons bordje en we willen graag onze bijdrage leveren, maar we kunnen dit niet alleen. De regionale ruimtelijke puzzel moeten we met alle stakeholders leggen. Daarbij is het belangrijk dat we voldoende instrumenten en middelen krijgen, en voldoende manoeuvreerruimte om onze taken te vervullen. We vragen dus om duidelijke wettelijke kaders en extra financiën. Dat laat tot nu toe nog wel te wensen over. We zijn daarom in gesprek met de rijksoverheid over wat wij kunnen doen en wat we daarvoor nodig hebben.'

Ruimtebehoefte in kaart

Eerst moet dus duidelijk zijn welke verschillende ruimtebehoeften er bestaan. De provincies zijn bezig om – samen met de waterschappen, gemeenten en andere stakeholders – de nationale opgaven en doelen ruimtelijk te vertalen, te combineren en in te passen in de provinciale plannen. Want pas regionaal wordt duidelijk waar de kansen liggen en waar het knelt. De provincies moeten hun plannen 1 oktober 2023 rond hebben. Kortom, de druk is hoog en de tijd beperkt.

Water en bodem sturend

Een van de rode draden door de verschillende onderdelen van het rijksbeleid is het beginsel 'water en bodem zijn sturend'. *Deze ambitie is niet nieuw, waarom zou het deze keer wel kunnen leiden tot andere keuzes?* Smit: 'De noodzaak om water en bodem als uitgangspunt te nemen voor ruimtelijke ontwikkeling is inmiddels voor iedereen klip-en-klaar. Het klimaat verandert, de weersextremen nemen toe en daarmee de risico's. Als je kijkt naar de afgelopen jaren, zie je de noodzaak om te kunnen omgaan met overvloedige neerslag én met lange droge perioden. Dus water niet meteen afvoeren naar zee, maar opslaan voor later.'

'Er worden bijna een miljoen nieuwe woningen gebouwd, die allemaal moeten worden aangesloten op het drinkwaternet. Om de toenemende watervraag door de groei van de bevolking en de economie aan te kunnen, moeten we dus ook goed kijken naar strategische grondwatervoorraden en de toepassing van drinkwater. Misschien gaan we straks niet meer de auto wassen of de wc doorspoelen met drinkwater. De antwoorden voor de uitdagingen van nu en morgen vragen om creatieve en innovatieve oplossingen. Daarbij loop je wel aan tegen het feit dat we het in dit land allemaal zó goed hebben geregeld, dat er bijna niets meer kan. Oplossingen voor de voorliggende opgaven vergen flexibiliteit, óók in de wetgeving: daar ligt een belangrijke taak voor het Rijk.'

'Geef ons duidelijke regels en voldoende middelen'

Jaap Smit, voorzitter IPO.

Actieve invulling zorgplicht drinkwatervoorziening

Vewin vindt het positief dat in het Programma Water en bodem sturend drinkwater een criterium is bij locatiekeuze voor woningbouw. Verder is van belang dat drinkwater prioriteit krijgt bij ruimtelijke keuzes wanneer dat nodig is voor het garanderen van de leveringsplicht. Nu zijn de provincies aan zet om deze punten concreet uit te werken in de gebiedsprogramma's.

'Urgentie van 'water en bodem sturend' is helder'

'Ruimte is in ons dichtbevolkte land een schaars goed. Het wordt steeds drukker op het maaiveld en in de ondergrond, en daarom is het goed dat we nu gebieden aanwijzen voor aanvullende waterreserves, zodat ze ook in de toekomst goed beschermd zijn. Ook de kwaliteit van het water staat onder druk, zowel van het grondwater, als van het oppervlaktewater. Bij ruimtelijke ordeningskeuzes ten aanzien van landbouw, wonen en de vestiging van industrie is het daarom ook op het gebied van waterkwaliteit belangrijk dat water en bodem sturend zijn.'

Aan de voorkant betrokken

Voor de drinkwatersector zijn de te maken keuzes essentieel, zowel voor de beschikbaarheid als voor de bescherming van de kwaliteit van drinkwaterbronnen. *Hoe komen drinkwaterbedrijven aan de juiste tafels, wat is uw advies aan de sector?*

Smit: 'Zorg dat je vanaf het prille begin van planvorming aan tafel zit, zodat je er aan de voorkant voor kunt zorgen dat je belangen goed worden meegewogen. En als je geen uitnodiging krijgt, steek dan je vinger op en vraag om gehoord te worden. Ik heb overigens de indruk dat de drinkwaterbedrijven dat goed voor elkaar hebben. Ik kan me dan eigenlijk ook niet voorstellen dat de situatie zich zou voordoen dat een ruimtelijk ordeningsplan helemaal is afgerond en dat we er dan achter komen dat we 'water' vergeten zijn. In mijn eigen provincie, Zuid-Holland, is dat in ieder geval ondenkbaar. Wij werken in onze gebiedsgerichte aanpak altijd nauw samen met alle stakeholders in de regio, en daar horen de drinkwaterbedrijven uiteraard bij.'

Gebiedsregisseur

Vewin roept provincies op bij de uitwerking van hun NOVEX-startpakket keuzes te maken voor de ruimtelijke inrichting van hun gebieden die een duurzame en toekomstbestendige drinkwatervoorziening veiligstellen. Om ervoor te zorgen dat de waterkwaliteit in drinkwaterbronnen daadwerkelijk verbetert, is het van belang in de provinciale gebiedsprogramma's een pakket van maatregelen op te nemen, waarmee de kwaliteitsdoelen aantoonbaar kunnen worden gehaald.

De drinkwaterbedrijven moeten hierbij goed betrokken worden, zodat ze hun kennis kunnen inbrengen van de problematiek in de regio en kunnen meedenken over mogelijke oplossingsrichtingen. Om te voorkomen dat de bescherming van drinkwaterbronnen ondersneeuwt in de veelheid van belangen in bijvoorbeeld het NPLG, pleit Vewin voor het instellen van een gebiedsregisseur in elke regio die zich hier specifiek op richt. *Wat vindt u van dit plan?*

Smit: 'Het Nationaal Programma Landelijk Gebied pakt vanwege het grote belang ook integraal de wateropgave op. Dat gaat ook over de drinkwateropgave. Er wordt in deze integrale gebiedsprogramma's samengewerkt tussen provincies, waterschappen en gemeenten op het gebied van waterkwaliteit. En zoals ik al zei, zie ik daar ook een logische rol voor de drinkwaterbedrijven die op veel plekken al wordt ingevuld.'

DRINKWATERPOORT: DRINKWATER STUREND IN DE PROVINCIE

Op 7 maart organiseerde Vewin een speciale 'Drinkwaterpoort' in Perscentrum Nieuwspoor in Den Haag, voorafgaand aan de verkiezingen voor de provincies en de waterschappen. Het thema was 'Drinkwater sturend in de provincie'. Hierbij stond de vraag centraal wat er nodig is om de uitgangspunten water en bodem sturend te laten doorwerken in de regio. Ook werd besproken hoe de beschikbaarheid én benutbaarheid van drinkwaterbronnen geborgd kunnen worden, hoe bewust en verantwoord drinkwatergebruik kan worden ingezet en welk belang drinkwater heeft bij ruimtelijke keuzes in de provincie.

Maarten Bouwhuis leidde het debat dat werd gevoerd op basis van pitches van enkele directeurs van drinkwaterbedrijven: Jelle Hannema (Vitens), Joyce Nelissen (WML) en Wim Drossaert (Dunea). Het panel dat daarna met elkaar en met de zaal in gesprek ging, bestond uit Tjeerd de Groot (Tweede Kamerlid D66), Eva van Esch (Tweede Kamerlid Partij voor de Dieren), Hans Kuipers (gedeputeerde provincie Drenthe) en Lia Roefs (gedeputeerde provincie Limburg).

De middag werd afgesloten door Peter van der Velden (voorzitter Vewin), die nogmaals benadrukte dat er onherroepelijk problemen ontstaan als er niks verandert. Hij riep gedeputeerden op om meteen de dag na de verkiezingen op 15 maart aan de slag te gaan met plannen en pleitte er gloedvol voor dat drinkwaterbedrijven aan tafel zitten bij het bepalen van de gebiedsgerichte aanpak.

Onder druk

Veel bezoekers brachten tijdens de inloop en de borrel van de Drinkwaterpoort een bezoek aan de video-installatie 'Onder Druk'. Bij deze installatie stonden bezoekers voor heel even in een dromerige wereld, waarbij ze vanuit een ander perspectief aan het denken worden gezet over de persoonlijke relatie met (drink)water. De installatie is ontwikkeld door Vitens samen met kunstenaars Anne Stoop en Mark Bergwerff.

Minder product, meer beleving

Als drinkwaterbedrijf kun je je footprint kleiner maken door slimmer en zuiniger te zijn in je processen. Maar niets scoort hoger op de duurzaamheidslat dan je eigen afzet beperken. Dit scheelt energie en chemicaliën voor het zuiveren en verpompen.

Dat is wel relatief. De bevolking in het leveringsgebied van Dunea groeit. Er is dus meer drinkwater nodig, terwijl het systeem van rivieren en duinen in 2027

zijn maximum heeft bereikt. Uitbreiden met nieuwe bronnen en steviger zuiveringstechnieken is helaas geen vrije keuze, maar bittere noodzaak. Dunea zet daarom in op 'minder meer': de capaciteit vergroten en tegelijk klanten stimuleren om minder water te gebruiken.

Dunea's programma Bewust & Duurzaam Watergebruik heeft het beperken van de kraanwatervraag bij zowel zakelijke

als particuliere klanten tot doel en zet zich in voor regelgeving en technieken die vraagreductie per adres structureel kunnen maken. Voor bestaande bouw kan dit bij vervanging van apparatuur en door ander gedrag rondom watergebruik te stimuleren.

Met de bespaartip 'Douche één liedje' wil Dunea een nieuwe gewoonte introduceren die de douchebeleving

ondanks de kortere duur, onverminderd fijn maakt. Door muziek als douchetimer te introduceren, weet je immers – ook met je ogen dicht – wanneer het tijd is om je af te drogen. Dat scheelt water, warmte en het geld dat dit kost.

dunea
DUIN & WATER

Drinkwatersector slaat alarm: nu actie nodig!

Strategisch beleidsadviseur Marleen van der Velden (Brabant Water):
'De basis is het herstel van het watersysteem'.

A man with short dark hair, wearing a dark blazer over a light-colored shirt and dark blue jeans, is sitting on a wide, light-colored concrete ledge. He is looking directly at the camera with a slight smile. The background consists of a canal with water reflecting the surrounding trees and buildings. The trees are mostly bare, suggesting a cooler season. The overall scene is outdoors and well-lit.

Waterbeschikbaarheid **niet** meer **vanzelfsprekend**

Strategisch beleidsadviseur Wout Kompagnie (Waterbedrijf Groningen): 'Wij hebben te maken met een stijgende vraag naar drinkwater en een beperkt aanbod'.

Uit onderzoek blijkt dat alle drinkwaterbedrijven de komende jaren meer productiecapaciteit nodig hebben. Bij Waterbedrijf Groningen, Duina en Vitens is dit zelfs per direct het geval. Maar ook bij de andere bedrijven wordt de situatie nijpender, zoals bij Brabant Water. Als er nu geen maatregelen worden genomen, krijgen op termijn alle drinkwaterbedrijven te maken met problemen bij het nakomen van de leveringsplicht.

Brabant Water: 'Goede samenwerking met provincie'

Marleen van der Velden ziet als strategisch beleidsadviseur bij Brabant Water een aantal trends die maken dat er snelle actie nodig is: 'De vraag naar drinkwater stijgt, vooral door de groei van de bevolking en de economie. Het grondwatersysteem – onze bron voor drinkwater – staat kwalitatief én kwantitatief onder druk. We bereiden ons langs verschillende sporen voor op de ontwikkelingen. Allereerst richten we ons op het duurzaam inzetten van de bestaande bronnen. Dat betekent dat we onze waterwinning zo goed mogelijk inbedden in de omgeving en water winnen met zo min mogelijk impact op het totale watersysteem. Ook werken wij – samen met andere partijen – aan herstel van het bestaande watersysteem. Daarnaast zoeken wij naar aanvullende bronnen. Wij kijken specifiek naar de mogelijkheden om brak water of zeewater als bron voor drinkwater te gebruiken.'

Verder zet Brabant Water in op bewust en duurzaam watergebruik, bij de consumenten, de zakelijke klanten én in de eigen processen. Het drinkwaterbedrijf

'Afhankelijk van anderen bij vervullen wettelijke leveringsplicht'

heeft, net als anderen, ook te maken met externe omstandigheden waar de organisatie minder invloed op heeft, zoals de stikstofcrisis, lange doorlooptijden voor vergunningen en procedures door personeelstekorten, en de watertransitie. 'De conclusie is dat je deze onderwerpen integraal en met alle stakeholders moet aanvliegen, want in je eentje los je dit niet op! Wij hebben als drinkwaterbedrijven een wettelijke leveringsplicht, maar om die te kunnen vervullen, zijn we ook afhankelijk van anderen.'

Herstel watersysteem

Het herstel van het watersysteem is de basisvoorwaarde voor alle andere aanpakken. Van der Velden: 'Daarom is enige tijd geleden in Brabant een Grondwaterconvenant gesloten met dertien partijen, waaronder vertegenwoordigers van de landbouw, industrie, natuur- en milieuorganisaties, waterschappen en de provincie. Dit is echt lange termijn; voor de actuele problematiek biedt dit nog geen oplossing.'

Nieuwe grondwaterwinning

Voor de korte termijn kijkt Brabant Water daarom naar andere opties. 'In West-Brabant is de nood momenteel het hoogst. Daar zitten we al aan de grens van onze winningsvergunningen, terwijl de vraag stijgt. Daarom onderzoeken we mogelijkheden voor een nieuwe grondwaterwinning, in goede samenwerking met de provincie en andere partijen. Maar ook zo'n traject kost veel tijd, vanwege het benodigde onderzoek, effectrapportages, enzovoort. We willen het wel grondig doen, want als wij een locatie ontwikkelen, is dat voor decennia of langer. We hebben in Kruisland een gebied op het oog waar we nu verkenningen en veldproeven doen.'

Brak water als bron?

Een innovatieve oplossingsrichting is drinkwater maken van brak of zout water. Van der Velden: 'Heel diep in de ondergrond bevindt zich brak water. Daar kun je ook drinkwater van maken, maar dat kost meer moeite en energie. Je moet diep boren, het zout moet uit het water worden gehaald en je hebt te maken met een grote reststroom van geconcentreerd zout water. Hiervoor is onlangs een pilot gestart, maar we zijn nog wel even bezig met nader onderzoek en testen vóór dit een wezenlijke bijdrage aan de drinkwaterproductie kan leveren.'

Marleen van der Velden.

Wout Kompagnie.

“Water en bodem sturend” voorop bij alle ruimtelijke beslissingen’

Waterbedrijf Groningen: ‘Waterbesparing wettelijk stimuleren’

Ook in Groningen neemt de drinkwatervraag toe, als gevolg van een stijgend watergebruik per persoon én door de groei van de bevolking en de economie. ‘De verwachte vraaggroei vanuit het bedrijfsleven is 30 miljoen kubieke meter op jaarbasis, terwijl onze totale productiecapaciteit nu zo’n 50 miljoen kuub per jaar is’, vertelt Wout Kompagnie, beleidsadviseur en programmamanager bij Waterbedrijf Groningen (WBG). ‘Om de drinkwaterlevering aan onze klanten zeker te stellen, hebben wij daarom al in 2019 besloten om in principe geen drinkwater meer te leveren voor industriële toepassingen die geen drinkwaterkwaliteit vereisen. Tegelijkertijd willen we via North Water, een joint venture van WBG en Evides, bijdragen aan het realiseren van oplossingen. North Water heeft in 2021 op het terrein van de rioolwaterzuiveringsinstallatie (rwzi) in Garmerwolde een industriewaterfabriek gebouwd, die proceswater produceert vanuit oppervlaktewater uit het Eemskanaal. Een volgende stap zal zijn om effluent van de rwzi als bron te gebruiken voor dit industriewater. Het realiseren van dit soort oplossingen kost veel tijd en de beschikbaarheid van bruikbaar water uit het bodem- en watersysteem is ook hier een eerste vereiste!’

Welke knelpunten komen jullie nog meer tegen?

Kompagnie: ‘Wij hebben ook te maken met een beperkt aanbod en lopen al enige tijd tegen de grenzen van onze vergunnings- en productiecapaciteit aan. Zo zijn bestaande vergunningen op twee van onze vijf grondwaterlocaties begrensd door een convenant. Bij een andere belangrijke bron, de Drentsche Aa, kunnen we de afgelopen jaren door de klimaatverandering steeds moeilijker voldoende water innemen. Tijdens droge zomers moeten we onze productielocatie regelmatig afschalen.’

Problemen met vergunningscapaciteit

‘Hierdoor hebben we te weinig inzetbare vergunningscapaciteit om aan de vraag te voldoen. Het realiseren van nieuwe winningen is lastig en het grondwater onder onze provincie is grotendeels zout, waardoor je er alleen met intensieve zuivering en dus hoge kosten drinkwater van kunt maken. Zelfs het gebruiken van bestaande vergunningsruimte kan lastig zijn. Daarbij heeft de provincie onvoldoende handvatten om een goede afweging te maken. Drinkwater is weliswaar wettelijk benoemd als ‘zwaarwegend nationaal belang’, maar hoe geef je daar als provincie invulling aan in relatie tot natuurwetgeving?’

Waterbewust bouwen

‘Deze ingewikkelde vraag- en aanbodpuzzel heeft ertoe geleid dat Waterbedrijf Groningen, naast het realiseren van nieuwe wingebieden, volop inzet

op besparing. Daarbij kijken we nadrukkelijk ook naar het Rijk, de provincies en de gemeenten. Door aanpassing van bijvoorbeeld het Bouwbesluit en het Drinkwaterbesluit moeten waterbewuste nieuwbouwwoningen sneller mogelijk worden. Het hergebruik van douche- en regenwater voor het spoelen van toiletten scheelt bijvoorbeeld al 20% in de drinkwatervraag.’

‘Daarnaast zouden provincies en gemeenten snel aansprekende voorbeeldprojecten moeten stimuleren. Een belangrijke factor is ook het vestigingsbeleid voor bedrijven. Hierbij moet altijd een watertoets worden gedaan: is er voldoende water beschikbaar voor de geplande bedrijvigheid en kunnen we watervragende bedrijven clusteren, zodat het rendabel en duurzaam is om deze te voorzien vanuit een andere bron en infrastructuur dan drinkwater?’

Watertransitie

Het uitgangspunt ‘water en bodem sturend’ moet volgens Kompagnie echt leidend worden: ‘Bij alle ruimtelijke beslissingen moeten provincies en gemeenten het drinkwaterbelang aan de voorkant meenemen. Nog te vaak komen we er te laat achter dat er botsende belangen zijn tussen bijvoorbeeld natuurontwikkeling en drinkwaterproductie. Terwijl er juist mooie combinaties te maken zijn, als je maar vanaf de start samen optrekt.’

De drinkwaterplek van... Toan Nguyen

De onzichtbare wereld van de drinkwatervoorziening

‘Kijken naar **vraag** en **aanbod** van **water** over **30 jaar**’

Toan Nguyen (29) haalde in 2021 zijn master Civiele Techniek aan de TU Delft, met een specialisatie in watermanagement. Toen hij vlak daarna een vacature bij Oasen zag langskomen, aarzelde hij geen moment.

Waarom heb jij gekozen voor de watersector?

‘Ik was altijd al gefascineerd door water, mede daarom ben ik ook Civiele Techniek gaan studeren. Door wat ik tijdens m’n studie leerde over de gevolgen van mondiale ontwikkelingen zoals klimaatverandering en waterschaarste, nam mijn belangstelling voor water en vooral drinkwater alleen maar toe.’

‘Als adviseur assetmanagement bij Oasen heb ik een veelzijdige baan, waarbij we vooral lang vooruitkijken. Ons team onderzoekt de vraag en het aanbod van drinkwater over 20, 30 jaar en stelt plannen op om ervoor te zorgen dat

er ook op termijn voldoende drinkwater kan worden geproduceerd. Daarbij houd ik me veel bezig met duurzaamheid en met manieren om onze zuiveringen en andere processen energiezuiniger en meer circulair te maken. Verder kijken we naar alternatieve bronnen voor de waterproductie, bijvoorbeeld via technieken zoals omgekeerde osmose. Daarnaast werken we natuurlijk aan infrastructuurprojecten, zoals de aanleg van transportleidingen of pompstations.’

‘Onze maatschappij staat voor enkele grote uitdagingen, dat maakt dit werk voor mij heel relevant. Ik ben blij dat ik een bijdrage kan leveren aan de drinkwatervoorziening van Nederland, nu en in de toekomst.’

Wat maakt deze plek voor jou zo bijzonder?

‘Er komt een aantal aspecten van drinkwater bij elkaar op deze plek. Voor veel mensen is een kraan het symbool voor drinkwater. Dat is ook ongeveer alles wat ze zien en weten: je doet de kraan open en er komt drinkwater uit. Weinig mensen beseffen wat daarvoor nodig is, welke onzichtbare wereld zich daarachter en -onder bevindt: de leidingen, pompen, zuiveringen, inlaten, putten, enzovoort. Het mooie van dit tappunt is ook dat het openbaar is, net zoals de hele Nederlandse drinkwatervoorziening: overal, altijd, voor iedereen.’

‘Water **vasthouden**
is **essentieel** voor
klimaatrobuust
watersysteem’

Marijke Huysmans.

De Unie van Waterschappen en Vewin presenteerden in 2021 hun gezamenlijke visie 'Water verbindt', voor een klimaatrobuust watersysteem. Kern van dit pleidooi voor een watertransitie is: water sturend laten zijn voor de ruimtelijke inrichting, water beter vasthouden en verdelen, de waterkwaliteit verbeteren en vervuiling voorkomen, en zuinig omgaan met water. Inmiddels heeft de regering water en bodem als sturend benoemd bij de ruimtelijke ordening, maar er is nog een lange weg te gaan voordat ons watersysteem klimaatrobuust is. **Marijke Huysmans, professor Grondwaterhydrologie aan de Vrije Universiteit Brussel en Hydrogeologie aan de KU Leuven, vertelt hoe men in Vlaanderen met dit thema omgaat.**

'De problematiek op het gebied van water in Vlaanderen en Nederland lijkt erg op elkaar', aldus Huysmans. 'En gelukkig beseffen alle partijen inmiddels dat we naar een gezonder en klimaatrobuust watersysteem toe moeten. Daarbij onderscheid ik drie sporen: meer water infiltreren, meer water vasthouden en kritisch kijken naar de hoeveelheid opgepompt grondwater. Deze drie thema's zijn opgenomen in de Blue Deal uit 2020, een plan met 70 maatregelen om Vlaanderen weerbaarder te maken tegen waterschaarste. Juist dit brede, samenhangende palet is nodig, omdat je dit probleem niet met één maatregel of één stakeholder oplost. Aan de Blue Deal is een investeringsbudget van ongeveer € 500 miljoen gekoppeld.'

Wie moet welke rol spelen om water beter te kunnen vasthouden?
Huysmans: 'Bij het watersysteem zijn enorm veel partijen betrokken en dat maakt het vaak ingewikkeld om zaken voor elkaar te krijgen. Iedereen heeft zijn verantwoordelijkheid en je hebt elkaar echt allemaal nodig: de centrale overheid, de provincies, de waterschappen, gemeenten, drinkwaterbedrijven, boeren, industrie en consumenten. Maar er is voor alle partijen ook veel te winnen: iedereen heeft belang bij voldoende schoon water. De samenwerking kan lokaal bottom-up worden gestimuleerd via subsidies voor pilots en projecten, maar die moeten wel binnen een redelijke termijn worden opgeschaald en opgenomen in regelgeving.'

'Maak iedereen verantwoordelijk voor duurzaam gebruik van de neerslag die op zijn grond of gebouw valt'

Hergebruik en infiltratie regenwater stimuleren

Veel van de Blue Deal-maatregelen gaan over infiltratie, water vasthouden en alternatieven om de bestaande natuurlijke bronnen voor drinkwaterproductie te sparen. Huysmans: 'In Vlaanderen wordt al heel lang regenwater gebruikt voor toilet en tuin. Anders dan in Nederland is het hier al decennia wettelijk verplicht om bij nieuwbouw- en renovatieprojecten te zorgen voor een installatie voor opvang en hergebruik van regenwater, en voor een infiltratievoorziening. Dit gold al voor particulieren, maar is nu ook verplicht voor publieke gebouwen en bedrijven. In bestaande wijken en in de binnensteden wordt ook steeds meer ingezet op collectieve regenwateropvang voor hergebruik en infiltratie.'

'Pas als zowel de hergebruik- als de infiltratieopslag vol is, mag je regenwater lozen op het riool. Onlangs is de minimaal verplichte capaciteit van deze particuliere regenwateropslag verhoogd tot 8.000 liter per perceel, uiteraard afhankelijk van de situatie. Ik heb bij mijn huis bijvoorbeeld twee regenwatertanks voor 10.000 liter, plus een infiltratieput van nog eens 10.000 liter. Door deze verplichting bereik je landelijk echt een forse infiltratiecapaciteit. De filosofie is dat iedereen verantwoordelijk is voor duurzaam gebruik van de neerslag die op zijn grond of gebouw valt. Het Bouwbesluit in Nederland zou wat dat betreft snel moeten worden aangepast om hergebruik en infiltratie op grote schaal mogelijk en zelfs verplicht te maken.'

'Om te komen tot een klimaatrobuust, duurzaam en gezond watersysteem moet Nederland van water afvoeren naar water vasthouden'

Marijke Huysmans.

Op weg naar een klimaatrobuust watersysteem:

- meer water infiltreren
- meer water vasthouden
- kritisch kijken naar hoeveelheid opgepompt grondwater

Peilgestuurd draineren

'De Blue Deal bevat ook veel maatregelen voor vasthouden van water, bijvoorbeeld door een slimmere manier van draineren, zoals peilgestuurd draineren op landbouwpercelen. Daarbij voer je alleen water af als het echt noodzakelijk is door hevige regenval of omwille van werkzaamheden op het veld, maar de rest van het jaar houd je het water lokaal in de bodem. Verder gaat het om het dempen en ondieper maken van grachten en sloten, het plaatsen van stuwen, het hermeanderen van beken en meer algemeen: het meer ruimte geven aan rivieren en beken. Zo vertraag je de afvoersnelheid van water, waardoor er meer kan infiltreren in de bodem. Een andere aanpak is het verbeteren van de bodemsamenstelling, bijvoorbeeld door het verbeteren van de structuur en het toevoegen van organisch materiaal, waardoor de grond meer vocht kan vasthouden. Een gezonde bodem is een sleutelstuk voor een klimaatrobuust watersysteem.'

Steeds strengere wetgeving

Deze principes worden momenteel ook vertaald in strengere wetgeving: 'Binnenkort is het verplicht om – daar waar het kan – met peilgestuurde drainage te werken en komen er striktere regels voor drainage rond natuurgebieden. Ook de regels rondom hergebruik en infiltratie worden steeds strenger. Je komt er niet met alleen goede wil; duidelijke regels, toezicht en soms een beetje dwang zijn echt ook noodzakelijk.'

Alternatieve bronnen

Huysmans pleit voor een kritische blik op de hoeveelheid grondwater die wordt opgepompt en de toepassingen waarvoor dat wordt ingezet: 'We beseffen ons te weinig hoe kostbaar schoon water is. Water dat je niet gebruikt, is het eerste bespaard, dus zuinig omgaan met drinkwater is een must. Daarnaast kun je kijken naar alternatieve bronnen, zoals regenwater of effluent van waterzuiveringsinstallaties. Vooral in de industrie is er steeds meer hergebruik van proceswater, waardoor enorme besparingen worden bereikt. In Vlaanderen zien we nu ook projecten waarbij afvalwater van huishoudens of industrie wordt hergebruikt, bijvoorbeeld als irrigatiewater voor de landbouw. Je moet je afvragen of je voor alle toepassingen wel kostbaar drinkwater nodig hebt, of dat het soms een kwaliteitsniveautje minder mag.'

Welke aanpassingen vergt de omslag van water afvoeren naar water vasthouden in de ruimtelijke inpassingen en wat betreft landfuncties?

Huysmans: 'Het watersysteem verduurzamen en water vasthouden gaan vaak over het vernatten van gebieden en ruimte geven aan rivieren en beken. Dan loop je al snel op tegen de beperkte ruimte in onze kleine landjes: naburige percelen waar bepaalde teelten niet meer mogelijk zijn door vernatting of peilgestuurde drainage. Je zult dus altijd lokaal naar oplossingen moeten zoeken. Maar water en bodem zijn wel sturend in de ruimtelijke ordening, dus het is logisch dat de gebruiksfuncties worden aangepast aan het water- en bodemsysteem. Niet alles kan meer op elke plek, daar moeten veel mensen nog wel even aan wennen. Het herstel van een natuurlijk, gezond watersysteem is onze beste garantie voor een klimaatrobuuste toekomst, zonder grote watertekorten of -overschotten.'

Marijke Huysmans schrijft regelmatig een blog over grondwater:

'Een gezonde bodem is een sleutelstuk voor een klimaatrobuust watersysteem'

VERKENNING MOGELIJKE DRINKWATERBESPARINGSMAATREGELEN GEPUBLICEERD: NATIONALE AANPAK NOODZAKELIJK

Minister Harbers van IenW stuurde onlangs de Verkenning effectief instrumentarium Bewust en zuinig drinkwatergebruik naar de Tweede Kamer. Deze vloeit voort uit de Beleidsnota Drinkwater 2021-2026.

De verkenning beschrijft de effectiviteit van mogelijke drinkwaterbesparingsmaatregelen en -instrumenten. Vewin staat achter de ambitie om water te besparen. Een nationale aanpak is daarvoor nodig; waterbesparing vraagt gezamenlijke inzet van de drinkwatergebruikers (huishoudens en bedrijven), overheden, drinkwaterbedrijven en anderen. Waterbe-

sparing kan bijdragen aan de duurzame veiligstelling van de drinkwatervoorziening. Een stevige inzet op de watertransitie met 'water en bodem sturend' en – dus – water beter vasthouden blijft voor drinkwaterbedrijven vooropstaan.

De onderzoekers stellen dat verder onderzoek nodig is voorafgaand aan de implementatie van instrumenten en maatregelen. Vewin vindt het van groot belang dat de volksgezondheid altijd wordt gehanteerd als primair criterium bij de beoordeling van instrumenten en maatregelen voor drinkwaterbesparing.

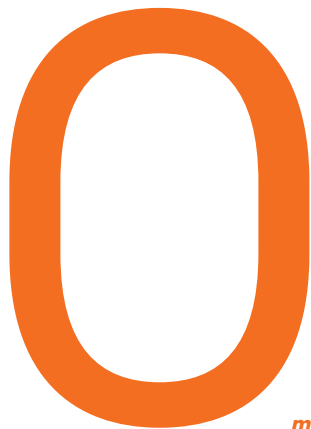
‘Activiteiten aan het maaiveld hebben groot effect op het grondwater’

Gijsbert Cirkel en Ruud Bartholomeus (KWR Water Research Institute).

Ecohydrologie-specialisten Gijsbert Cirkel en Ruud Bartholomeus van KWR Water Research Institute over de relatie tussen een gezonde bodem en grondwater.

p 17 november 2022 presenteerde de Europese Commissie de nieuwe Bodemstrategie, gericht op het realiseren van gezonde bodems die kunnen bijdragen aan alle grote maatschappelijke opgaven van de komende decennia. Maar wat is een gezonde bodem en wat is de relatie met grondwater? Ecohydrologie-specialisten Gijsbert Cirkel en Ruud Bartholomeus van KWR Water Research Institute vertellen hier meer over.

Als onderdeel van de Bodemstrategie werkt de Commissie momenteel aan een voorstel voor een Bodemgezondheidsrichtlijn. *Waarom is het bodembeleid van belang voor het grondwater en dus het drinkwater? En wat moet er dan geregeld worden om het grondwater 'beter' en schoner te maken? De Kaderrichtlijn Water kent het doel 'goede ecologische kwaliteit van het watersysteem': komt dit er nu ook voor het bodemsysteem?*

Ruud Bartholomeus, chief science officer bij KWR: 'Bodem noemen we in Nederland grofweg de bovenste 120 centimeter van de ondergrond. Grond- én oppervlaktewater komen vanuit de lucht, via de bodem en de ondergrond vanuit het gehele internationale stroomgebied tot ons. Neerslag infiltreert in de bodem en wordt daarmee op termijn het grondwater dat als bron voor drinkwater dient. Infiltratiegebieden zijn hiermee de motor van het hydrologische systeem. De bodem is ook de eerste buffer richting de diepere lagen. Activiteiten die op het maaiveld gebeuren, hebben uiteindelijk invloed op het grondwater. Daarom is de combinatie van natuur- en grondwaterbescherming ook zo'n belangrijke: natuurontwikkeling en

-bescherming zijn goed voor de kwaliteit van het grondwater en daarmee voor de drinkwatervoorziening. Want zo'n 60% van ons drinkwater wordt gemaakt van grondwater.'

Gijsbert Cirkel, senior onderzoeker van KWR: 'Met 'activiteiten op maaiveld' bedoelen we bijvoorbeeld landbouw, verstedelijking of industrie: allemaal hebben ze invloed op de bodem en het grondwater. Het kan dan gaan om kwalitatieve effecten, zoals de uitspoeling van nutriënten of industriële chemicaliën, of om kwantitatieve effecten zoals verminderde infiltratie van water door vele verhardingen of toegenomen verdamping. De door mensen veroorzaakte grote en diffuse belasting vanaf het maaiveld is bepalend voor de kwaliteit van de bodem en het infiltrerende water, en daarmee van het grondwater. Complicerende factor daarbij is dat de processen in de bodem en ondergrond, en ook de stroming van grondwater, erg langzaam gaan. Daardoor heeft het handelen van nu mogelijk pas effecten over tientallen of honderden jaren. Je moet dus ver vooruit denken en handelen.'

Bodemstrategie 2030

De EU-bodemstrategie voor 2030 geeft een kader en maatregelen om bodems te beschermen en te herstellen en toe te zien op duurzaam gebruik ervan. Ook stelt ze een visie en doelen vast om in 2050 een gezonde bodem te bereiken, met concrete tussendoelen tegen 2030.

De nieuwe EU-bodemstrategie voor 2030 is onderdeel van de EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030 en draagt bij aan de doelen van de Europese Green Deal. Gezonde bodems zijn essentieel voor het bereiken van klimaatneutraliteit, een schone en circulaire economie en het stoppen van woestijnvorming en bodemdegradatie. Ze zijn bovendien onontbeerlijk om biodiversiteitsverlies ongedaan te maken, gezond voedsel te leveren en de menselijke gezondheid te beschermen.

'Een gezonde bodem draagt bij aan de kwaliteit van het grondwater'

Gezonde bodem

De eigenschappen van een bodem hebben effect op allerlei zaken: van de waterbeschikbaarheid en nutriëntenvoorziening en daarmee de groei van gewassen, tot de infiltratiecapaciteit en de uitspoeling van stoffen naar het grondwater. Zelfs de smaak van landbouwproducten – en drinkwater – wordt mede bepaald door de bodem. Dit jaar publiceert de Europese Commissie de EU Soil Health Law, de Bodemgezondheidsrichtlijn, die is gericht op het bevorderen van bodemvruchtbaarheid en op ecosysteemdiensten die de bodem kan leveren.

Gijsbert Cirkel (KWR Water Research Institute).

Doelen Bodemstrategie

De EU-bodemstrategie moet ervoor zorgen dat tegen 2050:

- alle bodemecosystemen in de EU gezond en veerkrachtiger zijn, zodat ze hun cruciale diensten kunnen blijven leveren;
- het nettoruimtebeslag nul is en de bodemverontreiniging is teruggebracht tot niveaus die niet langer schadelijk zijn voor de gezondheid van mensen of ecosystemen;
- bodembescherming, duurzaam bodembeheer en herstel van aangetaste bodems tot de norm behoren.

Waarom is deze richtlijn belangrijk voor de drinkwatervoorziening en wat betekent 'een gezonde bodem'?

Bartholomeus: 'Je hebt een gezonde, vruchtbare bodem nodig om voedsel en drinkwater te produceren. De bodem is een levend ecosysteem, bestaande uit grond, water, flora en fauna. Er moet voldoende organische stof in de bodem aanwezig zijn om zo'n systeem te onderhouden. In een gezonde bodem heb je minder mest, bestrijdingsmiddelen en irrigatie nodig en beperk je de uitspoeling van ongewenste stoffen naar het diepere grondwater dat wordt gebruikt voor drinkwaterproductie.'

Wat moet er in de bovenste bodemlagen gebeuren om het grondwater optimaal te beschermen?

Cirkel: 'Het belangrijkste uitgangspunt voor de bescherming van het grondwater is voorkomen dat er verontreinigingen in de bodem terechtkomen: 'Wat er niet in komt, hoeft je er niet uit te zuiveren!'

Bartholomeus: 'De bodem heeft verschillende functies, waarmee zogenaamde ecosysteemdiensten kunnen worden geleverd. Denk aan het vasthouden van water, het afbreken of omzetten van stoffen, of het leveren van voedingsstoffen voor de gewasproductie voor de landbouw. Je zult rekening moeten houden met de verschillende gebruikers van de bodem en de ondergrond. Optimale bescherming begint dus bij bewustwording, inzicht en samenwerking. Ook is er nog meer kennis nodig over de natuurlijke reactiviteit van de ondergrond: wat gebeurt er precies met een waterdruppel in de bodem, welke stoffen worden wáár afgebroken en welke niet?'

Inzicht in bodemkwaliteit en bodemverbetering

Cirkel vult aan: 'Om objectieve keuzes te kunnen maken, pleiten we voor het gebruik van KPI's: kwaliteits/prestatie-indicatoren, in combinatie met een set rekenregels. Daarmee kunnen we een goed beeld opbouwen van de bodemgezondheid en objectief vaststellen welke effecten het aanpassen van het gebruik en beheer heeft voor de bodemkwaliteit, ook op de langere termijn. We denken dat deze transparantie kan helpen om het gesprek op gang te brengen en wederzijds begrip en vertrouwen te creëren bij de verschillende stakeholders. Een voorbeeld van zo'n systeem is de Open Bodem

Ruud Bartholomeus (KWR Water Research Institute).

Index die Vitens en de Rabobank door onder andere NMI en WEnR hebben laten ontwikkelen om samen met boeren te werken aan een gezonde bodem. Naast functies gericht op bodemvruchtbaarheid zijn hier inmiddels ook functies in opgenomen die specifiek bedoeld zijn voor grondwaterkwaliteit en -aanvulling.'

Wat zou er geregeld moeten worden in de aankomende EU bodemregelgeving?

Cirkel: 'De richtlijn houdt zich vooral bezig met kwaliteit, maar er mag ook wel meer aandacht worden geschonken aan waterbeschikbaarheid. Een goede bodemkwaliteit kan samengaan met verbeterde waterbeschikbaarheid. Bijvoorbeeld doordat er bij een gezonde bodem minder irrigatie en bestrijdingsmiddelen nodig zijn.'

'60% van ons drinkwater wordt gemaakt van grondwater'

Minder input van stoffen vanaf maaiveld

Bartholomeus: 'Uiteindelijk is het in het belang van alle gebruikers dat de input van stoffen vanaf het maaiveld wordt vermindert. Een bodemkwaliteitssysteem op basis van KPI's kan daarbij helpen, dus het zou mooi zijn als dat in de nieuwe richtlijn wordt opgenomen. Ook zou het grote belang van een gezonde bodem voor het grondwater en de drinkwatervoorziening nog wat explicieter in de tekst kunnen worden opgenomen.' Cirkel: 'Eén van de doelen moet zijn om de uitspoeling van stoffen naar het grondwater te voorkomen. Daarbij is het belangrijk dat de Soil Health Law aansluit bij bestaande wet- en regelgeving, zoals de Kaderrichtlijn Water en de Grondwaterrichtlijn. Ook moet worden getoetst hoe de Soil Health Law bijdraagt aan de doelen uit die richtlijnen. Daarbij zijn ook goed vastgestelde Europese criteria voor gebruik van reststromen voor bodemverbetering en toepassing van verontreinigde grond zeer gewenst, juist omdat de handel en transport van deze stromen niet bij de landsgrenzen stopt.'

COLOFON

Waterspiegel is een periodieke uitgave van Vewin, de Vereniging van waterbedrijven in Nederland. Waterspiegel brengt nieuws, achtergronden en opinies uit de wereld van (drink)water en aanverwante sectoren.

WWW.VEWIN.NL

HOOFDREDACTEUR

Madelon Vink, vink@vewin.nl

REDACTIE

Arjen Frentz, Hans de Groene, Madelon Vink, Amarins Komduur, Patricia van der Linden, Philip Reedijk, redactiewaterspiegel@vewin.nl

INTERVIEWS EN EINDREDACTIE

Philip Reedijk

FOTOGRAFIE EN ILLUSTRATIES

Maas Communicatie/Tom Pilzecker, Vewin, Michelle Muus, Adobe Stock, Shutterstock.

ABONNEMENTEN

Waterspiegel wordt gratis toegezonden aan mensen die beroepsmatig betrokken zijn bij de watersector. Adreswijzigingen sturen naar info@vewin.nl. Verzoeken om een abonnement zijn ter beoordeling van de hoofdredactie: redactiewaterspiegel@vewin.nl.

Artikelen uit deze uitgave mogen worden overgenomen na toestemming van de uitgever. De gebruikte foto's zijn bedoeld als illustratie en hoeven niet de beschreven situatie letterlijk weer te geven. De redactie heeft zijn uiterste best gedaan om alle copyright-houders van gebruikt beeldmateriaal op te sporen. Indien u meent dat u rechthebbende bent, kunt u zich bij ons melden.

Waterspiegel wordt verzonden in een seal van biofolie. Deze mat-transparante folie is binnen 90 dagen volledig composteerbaar en mag dus in de GFT-bak. Biofolie is gemaakt van de reststoffen van maaisproducten en aardappelzetmeel.

UITGEVER

Philip Reedijk, Maas Communicatie
Maaskade 38, 3071 NB Rotterdam,
010 – 404 80 41,
www.maascommunicatie.nl

Strengere aanpak PFAS-lozingen Nederland **nodig** en **nuttig**

Uit een analyse van PFAS-concentraties in de Maas door KWR Water Research Institute blijkt dat de concentraties tussen Luik en Drimmelen met gemiddeld 50% toenemen. Dit onderstreept de zorgen van drinkwaterbedrijven over PFAS en de noodzaak om juist ook binnen Nederland PFAS-lozingen drastisch terug te dringen. Vewin waardeert de Nederlandse inzet voor een Europees verbod van alle PFAS en pleit voor een zo breed mogelijke invulling hiervan. Maar vooruitlopend daarop is het dus zaak nationaal méér te doen.